

2018 m. kovo mėn. eksporto prognozė

Paskelbta: 2018.02.28

ĮVADAS

► 2017 m. palyginus su 2016 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė padidėjo 12,8% iki 12,4 mlrd. eurų. „Versli Lietuva“ prognozuoja, kad 2018 m. palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės (be energetinių produktų) augimas turėtų sulėtėti dėl palyginamosios statistinės bazės efekto – iki 6,0% per metus. Šiomet eksporto vertė turėtų siekti 13,2 mlrd. eurų. 2019 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė turėtų augti 8,6%. Tokį eksporto vertės augimą daugiausia lems stabiliai augsianti užsienio paklausa ir po truputį didėsi kainos. Tuo tarpu spartus darbo užmokesčio sąnaudų augimas darys neigiamą įtaką eksporto vertės augimui.

► 2017 m. reeksporto (išskyrus energetinius produktus) vertės metinis augimas buvo 20,0% ir siekė 10,2 mlrd. eurų. Svarbiausias veiksnys lėmęs tokį reeksporto augimą buvo Rusija, kurios bendras importas, Rusijos muitinės duomenimis, per metus išaugo dviženkliai. Rusijai teko daugiau kaip trečdalis viso Lietuvos reeksporto. Auganti šios šalies ekonomika darys teigiamą įtaką ir kitoms regiono šalims, todėl reeksporto perspektyvos palankios. 2018 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 11,1 mlrd. eurų ir, palyginti su 2017 m., turėtų didėti 9,3%. 2019 m. reeksporto vertė turėtų toliau augti – iki 10,9% per metus.

► Pagal mėnesinius mokėjimų balanso duomenis, 2017 m., palyginus su 2016 m. paslaugų eksporto vertė padidėjo 20,6% ir siekė 8,3 mlrd. eurų. Paslaugų eksporto vertės metinį augimą per pirmus tris 2017 m. ketvirčius daugiausia lėmė transporto paslaugų (ypatingai į ES šalis) eksporto vertės didėjimas, šiek tiek mažiau prie augimo prisidėjo IRT paslaugų bei kitų verslo paslaugų eksporto vertės didėjimas. Prognozuojama, kad 2018 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 9,7% – iki 9,1 mlrd. eurų. Tikimasi, kad 2018 m. transporto paslaugų eksporto augimas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – sulėtės, labiausiai dėl palyginamosios statistinės bazės efekto. Kita vertus, IT ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2019 m. paslaugų eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 6,5% per metus.

1 lentelė. Eksporto verčių augimo prognozė.

Eksporto kategorija	Laikotarpis	2016	2017	2018p	2019p
	Lietuviškos kilmės prekių eksportas, išskyrus energetikos produktus		3,9%	12,8%	6,0%
Prekių reeksportas, išskyrus energetikos produktus		-1,0%	20,0%	9,3%	10,9%
Paslaugų eksportas		13,1%	20,6%	9,7%	6,5%

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

I. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

2017 m. rugsėjo mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo, kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) 2018 m., palyginti su 2017 m., turėtų augti 6,5%; prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų didėti 10,9%, o paslaugų eksporto augimas turėtų siekti 7,1%. Dabar prognozuojamas atitinkamai 6,0%, 9,3% ir 9,7% augimas. Lietuviškos kilmės prekių eksporto prognozė praktiškai lieka tokia pati, tačiau reeksporto vertės metinio augimo prognozė sumažinta daugiau, kadangi reeksporto atsigavimas nors ir spartus, tačiau buvo lėtesnis nei po ankstesnių krizių (t.y. 2000 m. po Rusijos ekonominės krizės ir 2010 m. po pasaulinės finansų krizės). Optimistiškesnę paslaugų eksporto prognozę daugiausia lemia sėkminga transporto ir logistikos paslaugų eksporto plėtra ES rinkoje.

2 lentelė. Prognozių palyginimas.

Rodikliai	Laikotarpis	2017 m. rugsėjo mėn. prognozė		2018 m. kovo mėn. prognozė	
		2017	2018	2017	2018
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)		12,0%	6,5%	12,8%	6,0%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		25,8%	10,9%	20,0%	9,3%
Paslaugų eksportas		15,6%	7,1%	20,6%	9,7%

Šaltiniai: VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

II. TARPTAUTINĖ APLINKA

Naujausioje Europos Komisijos prognozėje numatomas spartus ES ekonomikos augimas. Europos Komisijos ekonomistai pabrėžia gerėjančius darbo rinkos bei aukštus ekonominio pasitikėjimo rodiklius. Taip pat, sparčiau nei

tikėtasi, auga pasaulinis ekonominis aktyvumas bei tarptautinė prekyba. Didžiausioms eurozonos šalims, Vokietijai ir Prancūzijai, taip pat prognozuojama tolimesnė ekonominė plėtra. Skandinavijos šalių prognozė taip pat palanki, nors ir numatomas investicijų į gyvenamąjį būstą sulėtėjimas, visgi palanki tarptautinė aplinka turėtų skatinti Skandinavijos šalių eksportą. 2017 m. ypatingai stiprus ekonomikos augimas buvo Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje. Šioms šalims ateinančiais metais taip pat prognozuojamas ekonomikos augimas, tačiau lėtesnis. Jungtinės Karalystės ekonomikai numatomas daug silpnesnis ekonomikos augimas palyginus su kitomis ES šalimis, daugiausia dėl Brexit.¹

Visgi EBPO pabrėžia, kad nors 2018 m. pasaulinės ekonomikos augimas turėtų paspartėti, jis išliks lėtesnis nei prieš kriziniu laikotarpiu bei lėtesnis nei būdavo per ankstesnius ekonomikos atsigavimus. EBPO pažymi lėtą atlyginimų augimą bei aukštą namų ūkių ir verslo įsiskolinimo lygį. Atsižvelgiant į tai, kad monetarinio skatinimo apimtys mažės, o fiskalinės reformos nėra pakankamos, 2019 m. numatomas pasaulinės ekonomikos augimo sulėtėjimas. Tačiau 2018 m. EBPO numato spartų ekonomikos augimą JAV, Japonijai ir Kinijai. Tolimesnė ekonomikos plėtra prognozuojama besivystančioms rinkoms bei Rusijai.²

Pasaulio bankas prognozuoja³, kad 2018 m. didės naftos, žemės ūkio, maisto ir medienos kainos, o trąšų ir metalo kainos turėtų šiek tiek sumažinti. Paskutinių mėnesių valiutos kursų dinamika rodo, kad doleris pinga euro atžvilgiu, o svaras ir zlotas šiek tiek pabrango. Švedijos ir Norvegijos krona taip pat truputį nuvertėjo euro atžvilgiu. Rusijos rublio ir euro santykis paskutiniais mėnesiais yra be didelių svyravimų.

III. VIDINIAI VEIKSNIAI

Skaičiavimai rodo, kad ilguoju laikotarpiu lietuviškos kilmės prekių (neįskaitant energetinių produktų) eksporto raidą labiau lemia pasiūlos veiksniai, t.y. gamybos pajėgumai ir vienatinės darbo sąnaudos.⁴ Ilguoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumų. Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija⁵, apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus.

Per paskutinius keturis ketvirčius materialinės investicijos žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos sektoriuose augo 16,1%. Tai reiškia, kad potenciali produkcija augo, o tai pagerino ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą. Visgi metinis 2017 trečio ketvirčio augimas buvo neigiamas. Tikimės investicijų į gamybos plėtrą augimo lėtėjimo. Taip pat mažėja dirbančiųjų skaičius apdirbamosios gamybos bei žemės ūkio sektoriuose, o tai darys neigiamą įtaką ateities augimo perspektyvoms.

Darbo užmokesčio kaštai prekybai atvira sektoriuje 2017 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių, kad darbo užmokesčio augimas apdirbamojoje gamyboje 2018 m. galėtų lėtėti.

IV. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS

2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų), palyginti su 2016 išaugo 12,8% ir siekė 12,4 mlrd. eurų, tai buvo šiek tiek daugiau nei prognozavome 2017 m. rugsėjo mėn. 2018 m. palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės (be energetinių produktų) augimas turėtų sulėtėti dėl palyginamosios statistinės bazės efekto – iki 6,0% per metus. Šįmet eksporto vertė turėtų siekti 13,2 mlrd. eurų. 2019 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto turėtų augti 8,6%.

¹ Europos komisija (2018 m. vasario 7 d.). 2018 m. žiemos tarpinė ekonominė prognozė. Tvirta ir ilgalaikė plėtra. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-604_lt.htm.

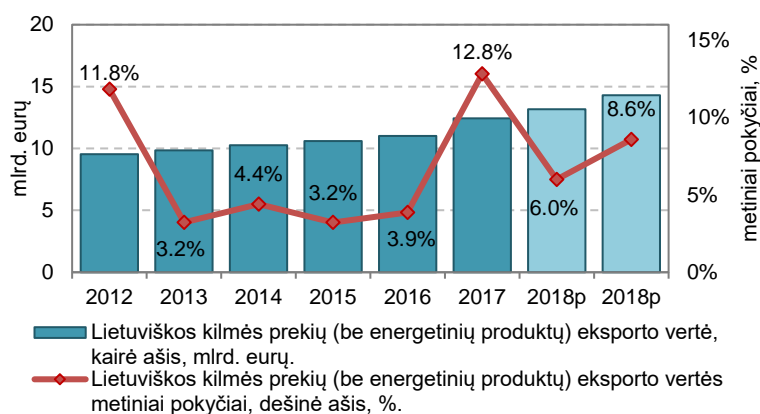
² EBPO (ang. OECD), OECD Economic Outlook, Volume 2017 Issue 2. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/economics/oced-economic-outlook-volume-2016-issue-2_eco_outlook-v2016-2-en#page1.

³ Pasaulio bankas (angl. World Bank), Commodity Markets Outlook October 2017. <http://pubdocs.worldbank.org/en/743431507927822505/CMO-October-2017-Full-Report.pdf>.

⁴ Notten, Thomas E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinigų Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/pinigu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

⁵ Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba (EVRK A) bei apdirbamoji gamyba (EVRK C).

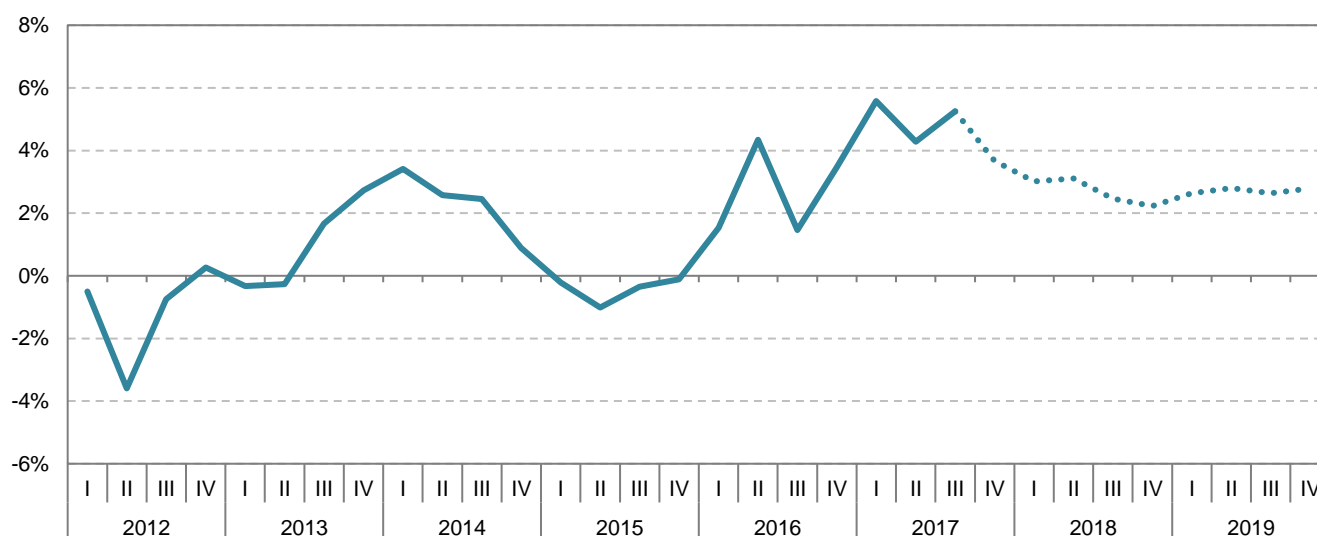
1 pav. Lietuviškos kilmės (be energetinių produktų) eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Trumpuoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose⁶ augimo. Savo prognozėse mes vadovaujamės prielaida, kad augant pagrindinėms Lietuvos eksporto rinkoms, paklausos užsienyje lygis palaipsniui toliau augs, tačiau lėtesniu tempu dėl palyginamosios statistinės bazės efekto.⁷

2 pav. Metiniai užsienio paklausos pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

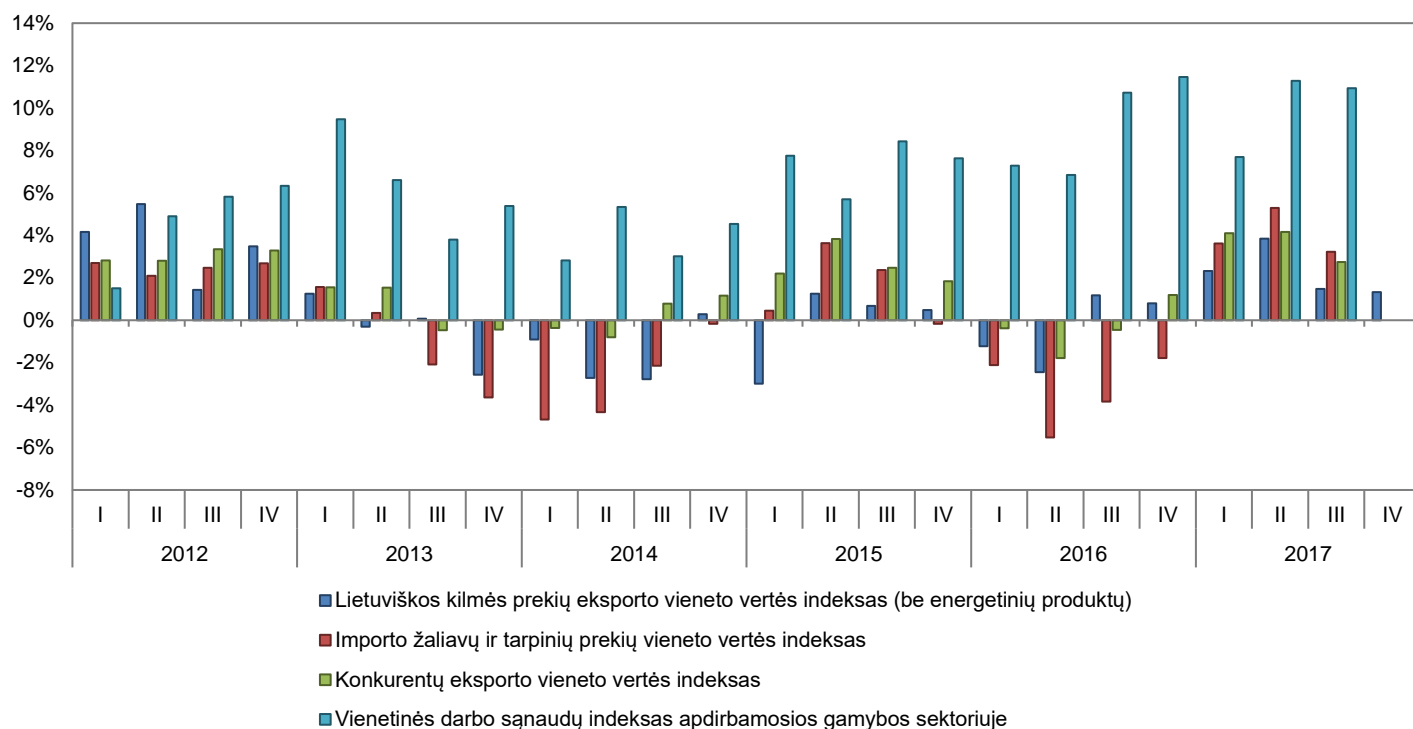
Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas, TVF ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

Pagrindiniame prognozių scenarijuje, tikimasi, kad paklausa užsienio rinkose toliau augs, o šias tendencijas lems tvarus ekonomikos augimas Euro zonų šalyse, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Norvegijoje ir Rusijoje.

⁶ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubu svėrimo metodu (angl. double reweighted), kuriame atsižvelgiama į pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos kaitą. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos indeksas yra skaičiuojamas atsižvelgiant į eksporto partnerės ir prekių grupės svorį lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūroje.

⁷ Importo apimtys augimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos pagrindinių eksporto partnerių importo kiekių įverčius ir jų BVP prognozes. Skaičiavimuose naudojamos Europos Komisijos ir Ekonominio Bendradarbiavimo ir Plėtros Organizacijos BVP prognozių įverčiai.

3 pav. Metiniai lietuviškos kilmės eksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto kaina stipriai paaugo (pirmąjį ketvirtį – 2,3%, antrąjį ketvirtį – 3,8%, trečiąjį ketvirtį – 1,5% ir ketvirtąjį ketvirtį – 1,3% per metus). Lietuviškos kilmės prekių eksporto kainų augimui didžiausią įtaką darė maisto produktai (ypatingai pieno produktai) bei metalai. Plastikų, drabužių ir mašinų ir įrenginių kainos taip pat prisidėjo prie bendro lietuviškos kilmės prekių eksporto kainos augimo. Svarbu pažymėti, kad Lietuvos konkurentų kainos augo sparčiau, tačiau tikėtina, tačiau šis reiškinys bus laikinas. Pirmame 2017 m. ketvirtyje konkurentų kainos augo 4,1%, antrame – 4,2%, o trečiame – 2,7% per metus. Žaliavų bei tarpinio vartojimo prekių importo kainos taip pat augo – 2017 m. pirmąjį ketvirtį – 3,6%, antrąjį – 5,3%, o trečiąjį – 3,2% per metus.

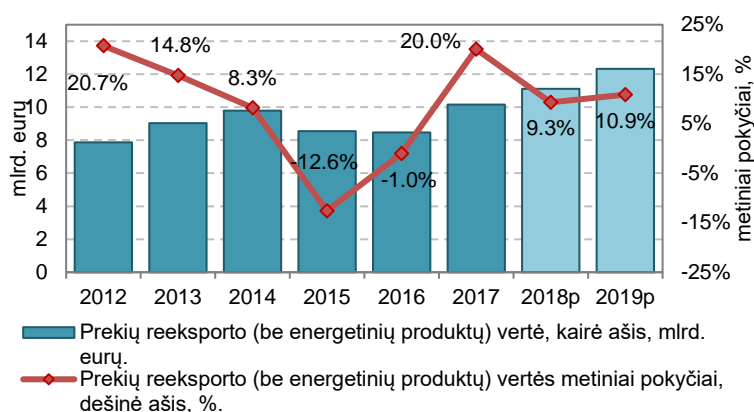
2016 m. gamybos sektoriuje vienetinės darbo sąnaudos tebeaugo – tai darė neigiamą įtaką įmonių pelningumui, ypač darbui imliuose sektoriuose. 2017 m. pirmąjį ketvirtį vienetinės darbo sąnaudos apdirbamosios gamybos sektoriuje augo – 7,7%, antrąjį – 11,3%, o trečiąjį – 10,9% per metus.

Pasaulio Bankas prognozuoja aukštesnes pasaulines žaliavų kainas 2018 m. Eurozonos šalyse infliacija taip pat didėja. Todėl mes prognozuojame, kad eksporto kainos didės šiais ir ateinančiais metais.

V. PREKIŲ REEKSPORTAS

2017 m. palyginus su 2016 m. reeksporto (išskyrus energetinius produktus) vertė išaugo 20,0% ir siekė 10,2 mlrd. eurų. Svarbiausias veiksnys lėmęs tokį reeksporto augimą buvo Rusija, kurios bendras importas, Rusijos muitinės duomenimis, per metus išaugo dviženkliai. Rusijai teko daugiau kaip trečdalis viso reeksporto. Auganti šios šalies ekonomika darys teigiamą įtaką ir kitoms regiono šalims, todėl reeksporto perspektyvos palankios. 2018 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 11,1 mlrd. eurų ir, palyginti su 2017 m., turėtų didėti 9,3%. 2019 m. reeksporto vertė turėtų toliau augti – iki 10,9% per metus.

4 pav. Reeksporto (be energetinių produktų) vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

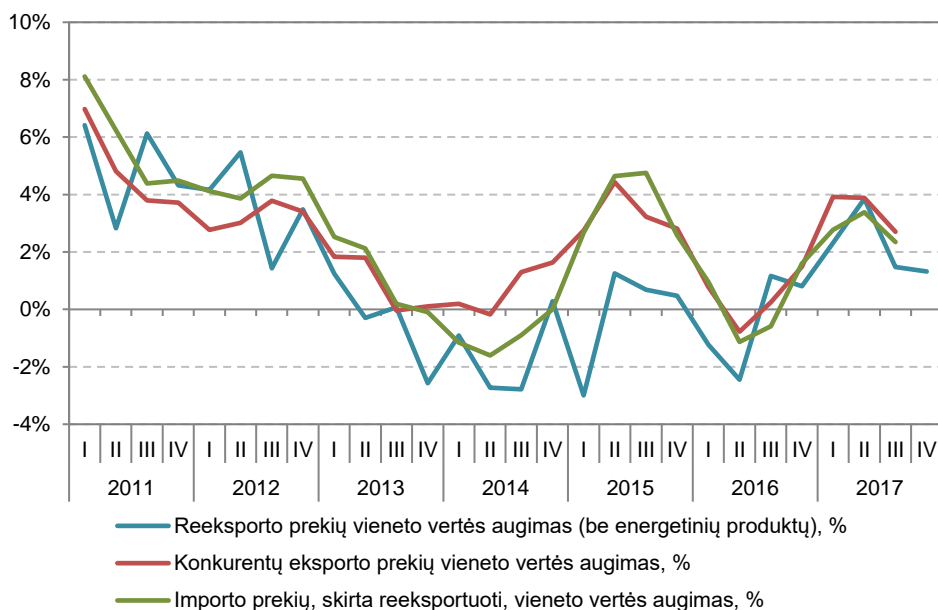

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu reeksporto apimtys priklausys nuo prekių importo reeksporto rinkose – labiausiai Rusijoje – augimo bei Lietuvos reeksporto kainų ir konkurentų kainų santykio.⁸ Nuo 2016 m. rugsėjo mėn., Rusijos prekių importas vėl pradėjo augti, o ypač paaugo įrangos ir elektroninių įrenginių importas.

Manome, kad konkurentų kainos toliau augs, labiausiai dėl ekonomikos atsigavimo pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – ir dėl kainų augimo pasaulinėje rinkoje. Reeksporto kainos keisis lygiagrečiai importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainoms. Tikimasi, kad prekių reeksporto kainos kukliai augs dėl augančių importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainų.

5 pav. Metiniai reeksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

VI. PASLAUGŲ EKSPORTAS

2017 m. paslaugų eksporto vertė augo 20,6% ir siekė 8,3 mlrd. eurų.⁹ Paslaugų eksporto vertės metinį augimą per pirmus tris 2017 m. ketvirčius daugiausia lėmė transporto paslaugų (ypatingai į ES šalis) eksporto vertės didėjimas, šiek tiek mažiau prie augimo prisidėjo IRT paslaugų bei kitų verslo paslaugų eksporto vertės didėjimas. Prognozuojama, kad 2018 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 9,7% – iki 9,1 mlrd. eurų. Tikimasi, kad 2018

⁸ Daugiau apie modelį, kuris naudojamas Lietuvos reeksporto prognozavimui, skaitykite: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *Pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.

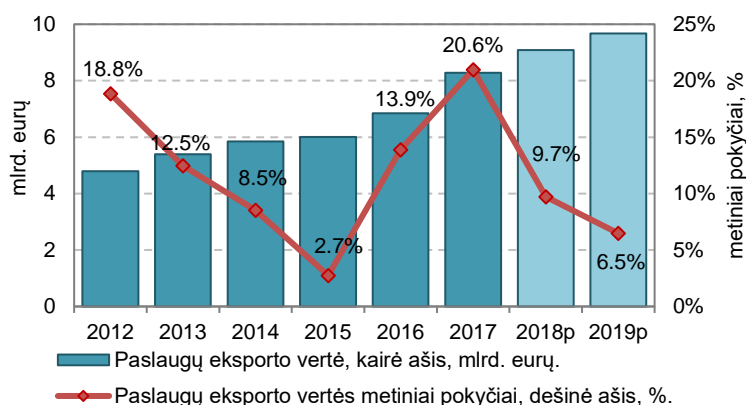
⁹ Preliminarūs paslaugų eksporto augimo skaičiavimai, paremti mėnesiniais mokėjimų balanso duomenimis rodo, kad 2018 m. palyginus su 2017 m., paslaugų eksportas augo 20,6%.

m. transporto paslaugų eksporto augimas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – sulėtės, labiausiai dėl palyginamosios statistinės bazės efekto. Kita vertus, IT ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2019 m. paslaugų eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 6,5% per metus.

Mūsų modelyje paslaugų eksportas ilguoju laikotarpiu priklauso nuo paslaugų importo augimo šalyse, į kurias Lietuva eksportuoja paslaugas. Kadangi ES ir NVS rinkų ekonominės perspektyvos palankios, todėl tikimės tolimesnio užsienio paklausos augimo.

Kitas svarbus veiksnys, paaiškinantis paslaugų eksporto raidą, yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų paslaugų eksporto kainų.¹⁰ Šis rodiklis parodo Lietuvos paslaugų eksporto sektoriaus tarptautinį konkurencingumą. Manome, kad Lietuvos paslaugų eksporto kainų dinamika, prognozuojamu laikotarpiu, atspindės mūsų konkurentų kainų pokyčius, o Europos sąjungos infliacija laikysis žemesniame lygyje nei vidutinė ilgojo laikotarpio infliacija, todėl tikimės tik nedidelio paslaugų eksporto kainų augimo.¹¹

6 pav. Paslaugų eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VšĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

VII. PAGRINDINĖS RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

Pasaulinės ekonomikos augimą gali paveikti keletas tarptautinės rizikos veiksnių. Politinio nestabilumo rizika sumažėjo, tačiau dar laukia rinkimai Italijoje. Daug neaiškumų lieka ir dėl Europos centrinio banko vykdomos kiekybinio skatinimo programos, tačiau ji turėtų tęstis bent iki 2018 m. rugsėjo. Dar vienas svarbus veiksnys, darantis įtaką eksporto sektoriui, yra dolerio atžvilgiu stiprėjantis euras.

Teigimas veiksnys yra atsigaunantys euro zonos vartotojų ir gamintojų pasitikėjimo rodikliai, kurie gali sąlygoti spartesnę ekonomikos bei spartesnę tarptautinės prekybos augimą. Visgi, iki šiol lieka didelis neapibrėžtumas dėl Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES. Derybų laikotarpiui pasibaigus ir šalims nesusitarus dėl naujos prekybos sutarties, įsigaliojusių PPO prekybos režimas, kuris reikštų kaštų augimą ir dar didesnę neapibrėžtumo lygį.

Už Europos Sąjungos ribų, neapibrėžtumą didina neaiški JAV prezidento ir jo aplinkos pozicija dėl tarptautinės prekybos, ypač dėl tarptautinės prekybos sutarčių nutraukimo, planų padidinti importo mokesčius bei teikti eksporto subsidijas. Tokie JAV veiksmai gali daryti neigiamą įtaką Lietuvos ekonomikos raidai. Kita vertus, planuojamas išlaidų didinimas dideliems infrastruktūriniais projektams gali daryti teigiamą poveikį JAV ekonomikai, o tai, tikėtina, teigiamai atsiliėtų Lietuvos ekonomikai.¹² Kitas neigiamas veiksnys yra susijęs su Kinijos ekonomika, kurioje yra aukštas namų ūkių ir verslo bendrovių skolos lygis, perkaitusi nekilnojamojo turto rinka ir auganti šešėlinė bankų sistema bei kurioje yra tikėtinas „kietasis“ ekonomikos nusileidimo scenarijus. Tokio scenarijaus atveju tiesioginis neigiamas poveikis Lietuvos ekonomikai būtų ribotas, tačiau netiesioginis poveikis, pavyzdžiui, per Vokietijos ekonomiką, potencialiai būtų didesnis.

¹⁰ Paslaugų atveju, yra lyginami 22-ųjų šalių konkurenčių paslaugų eksporto kainų lygiai.

¹¹ Europos komisija (2018 m. vasario 7 d.). 2018 m. žiemos tarpinė ekonominė prognozė. Tvirta ir ilgalaikė plėtra. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-604_lt.htm.

¹² JAV yra trečia didžiausia rinka (po ES28 šalių ir Rusijos) pagal Lietuvos pridėtinės vertės eksportą. 2014 m. jai teko apie 4,1%, visos Lietuvos pridėtinės vertės eksporto. https://www.verslilietuva.lt/uploads/media/597f0e8247e22/2017.06.30_GVC_final_report_v2.pdf.